

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om förordningsändring

**Skatteverkets skyldighet att anmäla brott
enligt 11 § folkbokföringsförordningen (1991:749)**

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag	4
1.1 Förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen (1991:749)	4
2 Gällande rätt	5
2.1 Skatteverkets anmälningsskyldighet	5
2.2 Regler om förundersökning	5
2.2.1 Anmälan till Polismyndigheten	6
2.2.2 Anmälan till åklagaren	6
3 Överväganden och förslag	7
3.1 Förordningsändringen har medfört att SBE inte längre kan biträda vid förundersökning vid samtliga brott	7
3.1.1 Förundersökningen av anmälda brott ska som regel ledas av Polismyndigheten	7
3.1.2 Effekter av ändringen i 11 § FOF	8
3.2 Brottsom anmäls enligt 11 § FOF bör utredas av SBE	8
3.3 Anmälan enligt 11 § FOF ska även kunna göras till åklagare	10
3.4 Ikraftträdandebestämmelser	10
4 Konsekvensanalys	11
4.1 Syftet med hemställan om förordningsändring	11
4.2 Alternativa lösningar	11
4.3 Effekter av utebliven ändring	12
4.4 Förslagets förenlighet med EU-rätten	12
4.5 Övriga konsekvenser	12

Sammanfattning

Skatteverket är enligt 11 § folkbokföringsförordningen (1991:749), FOF, skyldigt att anmäla vissa brott till Polismyndigheten. Skatteverket hemställer om att 11 § FOF ska ändras på så sätt att Skatteverket ska kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet även genom anmälan till åklagare. Syftet med hemställan är att möjliggöra för åklagare att anlita biträde av Skatteverkets Skattebrottsenhet (SBE) vid förundersökning av anmälda brott.

Skatteverket är av uppfattningen att det är av vikt att SBE kan anlitas för biträde vid förundersökning av de brott som omfattas av Skatteverkets anmälningsskyldighet enligt 11 § FOF. Fram till den 1 september 2022 kunde Skatteverket fullgöra anmälningsskyldigheten även genom anmälan till åklagare. Skatteverket gjorde fram till förordningsändringen samtliga anmälningar till åklagare och åklagaren anlidade regelmässigt SBE att biträda vid förundersökningen. Anmälan om brott gjordes av Skatteverket digitalt via systemet Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF).

Enligt 11 § FOF i sin nuvarande lydelse kan Skatteverket fullgöra sin anmälningsskyldighet enbart genom anmälan till Polismyndigheten. När anmälan görs till Polismyndigheten är det den myndigheten som ska besluta om förundersökning ska inledas eller inte. Majoriteten av de brott som anmäls av Skatteverket är av sådan karaktär att förundersökningen ska ledas av Polismyndigheten, dvs. brott där saken är av enkel beskaffenhet och det inte heller av andra skäl finns anledning att överlämna ledningen av förundersökningen till åklagare.¹ Till skillnad från åklagaren har Polismyndigheten inte möjlighet att anlita biträde av SBE. En anmälan om brott till Polismyndigheten kan inte göras digitalt utan måste göras på blankett.

SBE är bäst lämpat att utreda brott som anmäls enligt 11 § FOF.² När en anmälan om brott enligt både punkt 1 och 2 görs mot samma person så grundar sig brottsligheten ofta i ett sammanhängande händelseförlopp. Ett vanligt exempel är att en person kan antas ha lämnat en oriktig uppgift och manipulerat underlag som bevis för den oriktiga uppgiften, och då anmäls för folkbokföringsbrott och brukande av falsk urkund.

SBE har möjlighet att bygga upp och tillvarata specialistkompetens rörande brott som anmäls av folkbokföringsverksamheten. En koncentrerad brottsutredning till SBE skapar möjligheter för effektiva utredningar och att tillräckliga resurser avsätts för att de ska genomföras inom godtagbar tid. Detta medför fördelar för såväl enskilda brottsutredningar som för brottsbekämpningen i ett större perspektiv, främst ekonomisk brottslighet och välfärdsbrottslighet. Anmälan till åklagare möjliggör även för användning av digitalt IT-stöd för brottsanmälningar vilket sparar resurser för båda avsändande och mottagande myndighet.

Bestämmelsen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

¹ Rapport Sanktioner FFA 2022 – Brotts och brottsmisstankar (RIF), utskriven 2022-06-01. Se vidare i avsnitt 3.1.1.

² Här avses samtliga brott som ska anmälas enligt 11 § FOF, dvs. även de nytillkomna brotten i första stycket 2.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till förordning om ändring i folkbokföringsförordningen (1991:749)

Härigenom föreskrivs i fråga om folkbokföringsförordningen (1991:749) att 11 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §³

Skatteverket ska göra en anmälan till Polismyndigheten så snart det finns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till

Skatteverket ska göra en anmälan till Polismyndigheten *eller till åklagare* så snart det finns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till

1. brott enligt 42 § folkbokföringslagen (1991:481), eller
2. brott enligt 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1-4 och 10 §§ eller 15 kap. 10-13 §§ brottsbalken, om gärningen avser uppgift eller handling i ett ärende hos Skatteverket.

En anmälan ska dock inte göras om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd eller om anmälan av något annat skäl inte behövs.

En anmälan ska innehålla uppgift om de omständigheter som ligger till grund för misstanken om brott.

Skatteverket får fullgöra anmälningsskyldigheten till en sådan särskild enhet inom myndigheten som ska medverka vid brottsutredning, om

1. det inte finns skäl att anta att brottet kommer att leda till en annan påföljd än böter,
2. den misstänkte kan antas erkänna gärningen, och
3. den misstänkte har fyllt tjuogoett år.

Denna förordning träder i kraft den XX.

³ Senaste lydelse 2022:1282.

2 Gällande rätt

2.1 Skatteverkets anmälningsskyldighet

Den 1 juli 2018 infördes en ny straffbestämmelse om folkbokföringsbrott i 42 § folkbokföringslagen (1991:481), FOL. Samtidigt infördes i 11 § FOF en skyldighet för Skatteverket att göra anmälan till Polismyndigheten eller till åklagare så snart det fanns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till folkbokföringsbrott eller grovt folkbokföringsbrott. Anmälningsskyldigheten bortfaller om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd eller om anmälan av något annat skäl inte behövs.

Skatteverket får göra anmälan direkt till SBE om det inte finns skäl att anta att brottet kommer att leda till en annan påföljd än böter, den misstänkte kan antas erkänna gärningen, och den misstänkte har fyllt tjugoett år.

Den 1 september 2022 utökades Skatteverkets anmälningsskyldighet i 11 § FOF¹ till att även omfatta följande brott, om gärningen avser uppgift eller handling i ett ärende hos Skatteverket:

- olovlig identitetsanvändning (4 kap. 6 b §, brottsbalken, BrB)
- urkundsförfalskning (14 kap. 1 § BrB)
- förvanskning av urkund (14 kap. 2 § BrB)
- grov urkundsförfalskning (14 kap. 3 § BrB)
- hindrande av urkunds bevisfunktion (14 kap. 4 § BrB)
- brukande av falsk urkund (14 kap. 10 § BrB)
- osann och vårdslös försäkran (15 kap. 10 § BrB)
- osant intygande och brukande av osann urkund (15 kap. 11 § BrB)
- missbruk av urkund eller handling (15 kap. 12 § BrB)
- förnekande av urkund och grovt förnekande av urkund (15 kap. 13 § BrB).

Bestämmelsen i 11 § FOF ändrades den 1 september 2022 även på så sätt att möjligheten att göra anmälan till åklagare togs bort, och att anmälan fortsättningsvis ska göras enbart till Polismyndigheten.²

2.2 Regler om förundersökning

När ett brott har anmälts är huvudregeln att förundersökning ska inledas så snart det finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (23 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken, RB). En förundersökning inleds genom ett uttryckligt beslut (1 a § förundersökningskungörelsen [1947:948]).

Förundersökning behöver inte inledas om det är uppenbart att brottet inte går att utreda eller att det av processekonomiska skäl finns förutsättningar för förundersökningsbegränsning (23 kap. 1 § andra stycket och 4 a § RB). I vissa fall kan i stället för en förundersökning ett enklare utredningsförfarande användas, nämligen då tillgängligt underlag utan krav på ytterligare utredning innebär att det

¹ SFS 2022:1282.

² I betänkandet *Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer* (SOU 2021:57) föreslogs inte någon ändring beträffande till vilka myndigheter anmälan enligt 11 § FOF ska göra. Invändningar mot att anmälan ska kunna göras till åklagare framfördes emellertid av Åklagarmyndigheten i remissvar avseende SOU 2021:57 (dnr ÅM2021-1346).

finns tillräckliga skäl för åtal och det gäller ett brott som inte kan antas föranleda någon annan påföljd än böter (23 kap. 22 § RB).

2.2.1 Anmälan till Polismyndigheten

När en anmälan kommer in till Polismyndigheten ska den myndigheten besluta om förundersökning ska inledas eller inte (23 kap. 3 § första stycket RB). Om Polismyndigheten beslutar att inleda förundersökning ska ledningen av undersökningen övertas av åklagare om saken inte är av enkel beskaffenhet och så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagaren ska också i annat fall överta ledningen när det är motiverat av särskilda skäl (23 kap. 3 § första stycket RB). I förarbetena har inte utvecklats vad som avses med särskilda skäl.

I 4 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2005:9) om ledning av förundersökning i brottmål stadgas att de brott som tagits upp i en bilaga till föreskrifterna och allmänna råden som regel ska anses vara av enkel beskaffenhet. Som ett allmänt råd gäller att även beträffande brott som inte anges i bilagan kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att saken ska bedömas vara av enkel beskaffenhet och att Polismyndigheten därför bör ansvara för förundersökningen. Åklagaren bör i dessa fall redan inledningsvis, efter samråd med Polismyndigheten, göra en bedömning i frågan om vem som ska vara förundersökningsledare. Polismyndigheten har för sin del motsvarande riktlinjer för ledning av förundersökning i brottmål i PM 2019:11.

I 5–8 §§ Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2005:9) i dess senaste lydelse stadgas ett antal undantag när förundersökning ska ledas eller övertas av åklagare, oavsett om saken bedöms vara av enkel beskaffenhet eller inte. Det gäller bland annat i fråga om förundersökning av brott som innefattar våld eller hot om våld mot närstående eller tidigare närstående person, eller när brottet innefattar en sexuell handling mot någon som är under arton år. Förundersökning ska övertas av åklagare om det krävs framställan till domstol om vissa åtgärder eller användande av vissa tvångsmedel. Åklagare ska också i vissa fall ta över när någon under femton år ska höras eller när en person som misstänks för mer allvarlig brottslighet har en psykisk status som kan antas avvika från det normala. Slutligen ska förundersökningen övertas av åklagare när bevistalan aktualiseras, en ansökan om kontaktförbud har gjorts eller en ansökan om europeisk skyddsorder har gjorts eller annars när brottet är svårbedömt eller annars är påkallat med hänsyn till utredningens art.

2.2.2 Anmälan till åklagaren

När en anmälan kommer in till åklagaren ska åklagaren besluta om förundersökning ska inledas eller inte (23 kap. 3 § första stycket RB). De brott som omfattas av Skatteverkets anmälningskyldighet enligt 11 § FOF utreds av allmän åklagare vid Åklagarmyndigheten. Om åklagaren beslutar att inleda förundersökning finns möjlighet för hen att anlita biträde av Polismyndigheten att genomföra förundersökningen (23 kap. 3 § andra stycket RB). Åklagaren har även, till skillnad mot Polismyndigheten, möjlighet att anlita biträde av SBE för förundersökningens verkställande. SBE får biträda vid förundersökning avseende samtliga brott som omfattas av Skatteverkets anmälningskyldighet enligt 11 § FOF (1 och 2 §§ första stycket lagen [1997:1024] om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet).

3 Överväganden och förslag

3.1 Förordningsändringen har medfört att SBE inte längre kan biträda vid förundersökning vid samtliga brott

Bedömning: Majoriteten av de brott som Skatteverket anmäler med stöd av 11 § FOF är av sådan karaktär som medför att förundersökningen ska ledas av Polismyndigheten. Den omständigheten att anmälan ska göras till och att förundersökningen ska ledas av Polismyndigheten innebär att det saknas möjlighet att anlita biträde av SBE vid förundersökning av majoriteten av de brott som anmäls av Skatteverket.

3.1.1 Förundersökningen av anmälda brott ska som regel ledas av Polismyndigheten

Den klart övervägande andelen av de brott som hittills har anmälts av Skatteverkets folkbokföringsverksamhet och som omfattas av anmälningsskyldigheten i 11 § FOF i sin nuvarande lydelse är folkbokföringsbrott, varav merparten angetts vara brott av normalgraden. Andra brott som är mer frekvent anmälda än andra är urkundsförfalskning och brukande av falsk urkund.¹ Urkundsförfalskning och brukande av falsk urkund är upptagna i bilagan till Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2005:9) om ledning av förundersökning i brottmål i dess senaste lydelse över brott där saken som regel ska anses vara av enkel beskaffenhet.

Beträffande övriga brott mot specialstraffrättsliga bestämmelser ska saken anses vara av enkel beskaffenhet om inte svårare straff än fängelse sex månader kan följa på brottet. Straffskalan för folkbokföringsbrott är böter eller fängelse upp till sex månader och faller därmed in under brott som anses vara av enkel beskaffenhet (42 § första stycket FOL). Däremot är straffskalan för grovt folkbokföringsbrott fängelse i högst två år (42 § andra stycket FOL) och anses därför enligt bilagan inte vara brott där saken ska anses vara av enkel beskaffenhet. Detta innebär att den absoluta majoriteten av de brott som anmäls enligt 11 § FOF är av sådan karaktär att förundersökningen som huvudregel ska ledas av Polismyndigheten enligt 4 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2005:9).

Folkbokföringsbrott kan vara ett led för att möjliggöra annan grövre brottslighet, i dessa fall kan finnas skäl att låta åklagaren även leda förundersökningen beträffande folkbokföringsbrottet. I övrigt föreligger det sällan skäl att göra undantag från huvudregeln och överlämna ledningen av förundersökningen till åklagare. Anmälningar som sker med stöd av 11 § FOF avser i princip uteslutande misstänkta som fyllt 18 år. Detta eftersom minderåriga normalt varken har rätt eller skyldighet att agera i frågor om folkbokföring och därför inte kan göra sig skyldiga till brott som ska anmälas med stöd av 11 § FOF.² Aktuella brott är

¹ Rapport Sanktioner FFA 2022 – Brott och brottsmisstankar (RIF), utskriven 2022-06-01. Statistiken i rapporten avser tid under vilken anmälningsskyldigheten endast omfattade folkbokföringsbrott. Skatteverket har dock även under denna tid anmält andra misstänkta brott vilket framgår av rapporten.

² En anmälan enligt 25–27 §§ FOL som avser ett barn ska göras av barnets vårdnadshavare och det är vårdnadshavarna som företräder barnet i ärendet. Ett barn som fyllt 16 år har rätt att självt göra nämnda anmälningar och då företräda sig självt i ärendet (30 § första stycket FOL). I dessa undantagsfall kan en minderårig person, om hen t.ex. lämnar oriktiga uppgifter

vidare inte sådana att det krävs särskild åtalsprövning, de innefattar inte våld, hot eller hatmotiv, och det finns som regel inte heller annat skäl att överlämna till åklagaren enligt 5–8 §§ Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2005:9) om ledning av förundersökning i brottmål.

Sammanfattningsvis kan alltså den slutsatsen dras att den absoluta majoriteten av de brott som anmäls med stöd av 11 § FOF är av sådan karaktär att förundersökningen, i de fall som förundersökning inleds, ska ledas av Polismyndigheten.

3.1.2 Effekter av ändringen i 11 § FOF

Fram till den 1 september 2022 gjorde Skatteverket samtliga brottsanmälningar enligt 11 § FOF till åklagaren via datasystemet Brottsanmälan som är en del av RIF. I de fall åklagaren beslutade att inleda förundersökning anlät åklagaren regelmässigt biträde av SBE vid förundersökningens genomförande med stöd av bestämmelserna i lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Från och med förordningsändringen den 1 september 2022 gör Skatteverket samtliga anmälningar till Polismyndigheten. Anmälan görs på blankett SKV 6200 *Anmälan om misstänkt brott*. Hanteringen av blanketter är arbetskrävande och medför flera extra arbetsmoment jämfört med anmälningar i RIF, såsom manuell diarieföring och inskanning av underlag som ska bifogas anmälan. I de fall Polismyndigheten beslutar att inleda förundersökning ska ledningen av den under vissa förutsättningar övertas av åklagare. Som redovisats ovan i avsnitt 3.1.1 föreligger sällan skäl att överlämna ledningen av förundersökningen till åklagare i fråga om brott som anmäls med stöd av 11 § FOF. Det innebär att förundersökningen i majoriteten av fallen ska ledas av Polismyndigheten. Polismyndigheten saknar möjlighet att anlita biträde av SBE vid förundersökningen. Enligt ordalydelsen i 2 § lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet är det endast *åklagare* som leder förundersökning enligt 23 kap. RB som vid undersökningens verkställande får anlita biträde av Skatteverket.

3.2 Brottsom anmäls enligt 11 § FOF bör utredas av SBE

Bedömning: SBE är bäst lämpat att utreda brott som anmäls enligt 11 § FOF. SBE har möjlighet att bygga upp och tillvarata specialistkompetens rörande de brott som ska anmälas av folkbokföringsverksamheten. En koncentrerad brottsutredning till SBE skapar möjligheter för effektiva utredningar och att tillräckliga resurser avsätts för att de ska genomföras inom godtagbar tid. Detta medför fördelar för såväl enskilda brottsutredningar som för brottsbekämpningen i ett större perspektiv, främst ekonomisk brottslighet och välfärdsbrottslighet.

Skälen för bedömningen: Tillkomsten av SBE år 1998 byggde på tanken att Skatteverket är bäst lämpat att utreda brott som anmäls av Skatteverket.³ Att låta SBE biträda vid förundersökningen har under åren visat sig vara en framgångsrik strategi rörande brott som anmäls av Skatteverkets beskattningsverksamhet. Motsvarande utveckling har också börjat synas rörande folkbokföringsbrott som har anmälts av Skatteverkets folkbokföringsverksamhet sedan brottet infördes 2018. Detsamma gäller för de brott som sedan den 1 september 2022 omfattas av

eller uppvisar en falsk handling, komma att anmälas för brott med stöd av 11 § FOF (här: folkbokföringsbrott resp. brukande av falsk urkund).

³ Prop. 1997/98:10 s. 42 f.

anmälningsskyldigheten i 11 § andra stycket FOF. Dessa brott ingår sedan tidigare i SBE:s brottskatalog och omfattas av anmälningsskyldighet för beskattningsverksamheten (1 § lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet och 18 kap. 8 § skatteförfarandeförordningen [2011:1261]). SBE har alltså redan kunskap om och erfarenhet av att utreda brott av dessa slag som begås inom ramen för Skatteverkets verksamhet. När en anmälan om brott enligt både punkt 1 och 2 görs mot samma person grundar sig den samlade brottsligheten i många fall på ett sammanhängande händelseförlopp. Det kan till exempel handla om att personen antas ha lämnat en oriktig uppgift och åberopat en falsk urkund som bevis för den oriktiga uppgiften, och då anmäls för både folkbokföringsbrott och brukande av falsk urkund. Det är därför av vikt att samtliga brott kan utredas i ett sammanhang.

Nära och täta kontaktvägar mellan anmälare (folkbokföringsverksamheten) och utredande enhet (SBE) är en stor fördel. Genom en utvecklad samverkan kan den brottsutredande verksamheten lära mer om sakområdet hos folkbokföringen samtidigt som en snabb och tydlig återkoppling från SBE till folkbokföringsverksamheten kan höja kvaliteten på anmälningarna. Det blir tydligare för anmälaren vilka uppgifter och vilket underlag som behövs i den straffrättsliga processen samt vilken nivå på brottsmisstankarna som krävs för att utreda och lagföra aktuella brott. SBE har i dag en tät samverkan med folkbokföringsverksamheten till nytta för båda verksamhetsgrenarna.

Ett annat skäl bakom införandet av SBE var att undvika den flaskhalsproblematik som riskerar uppstå när flera myndigheter ska ansvara för olika moment i en process. Fara finns alltid att en uppgift får olika hög prioritering hos olika myndigheter med risk för att den totala genomströmningstiden förlängs. Om anmälningar av brott enligt 11 § FOF utreds av SBE så ligger det inom Skatteverkets kontroll att tillräckliga resurser avsätts för att utredningarna genomförs inom godtagbar tid. Det är också Skatteverkets ansvar att tillförsäkra att det finns rätt kompetens för att utreda ärendena.

Det är vidare viktigt att framhålla vikten av att anmälningar behöver kunna ske genom det digitala IT-stöd som redan finns mellan Skatteverket som anmälare, Åklagarmyndigheten och vidare till SBE. Dessa ärenden är i stor utsträckning mängdärenden så ett effektivt ärendeflöde är en viktig framgångsfaktor. Det gäller både för att underlätta informationsöverföring mellan myndigheterna, för en rationell ärendehandläggning och för att underlätta uppföljning.

SBE har möjlighet att organisera utredningsarbetet så att ärenden om bland annat folkbokföringsbrott koncentreras till särskilt utsedda utredare som får stor vana av dessa ärenden, dvs. det går att uppnå stordriftsfördelar. Detta är en arbetsmetodik som redan tillämpas hos SBE. SBE har byggt upp kompetens, erfarenhet och metodik för att utreda dessa brott.

Under år 2021 gjorde Skatteverket 840 st. anmälningar om misstänkta brott och år 2022 490 st.⁴ En felaktig folkbokföring ligger ofta till grund för annan brottslighet, t.ex. bidragsbrott. Felaktig folkbokföring förekommer även i samband med större härvor rörande ekonomisk brottslighet, bland annat genom utnyttjande av svart arbetskraft och utsatta människor. Att utreda folkbokföringsbrott och andra brott som begås inom ramen för ett ärende som handläggs enligt FOF kan ofta få effekt även för att motverka andra brott. Det är därför viktigt att brottsmisstankarna utreds snarast möjligt.

⁴ Av anmälningarna under 2022 har 422 st gjorts i RIF under perioden januari – augusti och 68 st på blankett till Polismyndigheten under perioden september – december.

3.3 Anmälan enligt 11 § FOF ska även kunna göras till åklagare

Förslag: Anmälan enligt 11 § FOF ska kunna göras även till åklagare i syfte att möjliggöra för åklagaren att anlita biträde av SBE vid förundersökning av anmälda brott.

Skälen för förslaget: Som angetts ovan i avsnitt 3.2 finns flera fördelar med att låta SBE biträda vid förundersökningens verkställande avseende brott som omfattas av Skatteverkets anmälningsskyldighet i 11 § FOF. Skatteverket föreslår därför att 11 § FOF ska ändras på så sätt att anmälan inte enbart ska kunna göras till Polismyndigheten, utan även till åklagare. Ändringen medför att bestämmelsens första stycke skulle ha samma lydelse som innan förordningsändringen den 1 september 2022. Innan förordningsändringen gjorde Skatteverket samtliga anmälningar till åklagaren som regelmässigt anlidade SBE:s biträde vid förundersökningen. Denna ordning var mycket väl fungerande och bör återinföras.

3.4 Ikraftträdandebestämmelser

Förslag: De föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft så snart som möjligt.

Skälen för förslaget: Förslaget till ändring i författningsförordningen innebär ett återställande till bestämmelsens lydelse före den 1 september 2022 och skulle medföra att åklagaren åter igen kan låta SBE biträda vid förundersökningens verkställande avseende brott som omfattas av Skatteverkets anmälningsskyldighet i 11 § FOF. Skatteverket önskar att ikraftträdandet av förordningsändringen sker så snart som möjligt.

I sin nuvarande lydelse innehåller FOL och FOF bestämmelser om samordningsnummer. Från och med den 1 september 2023 kommer emellertid samordningsnummer att regleras i annan författning, nämligen lagen (2022:1697) om samordningsnummer och i en förordning om samordningsnummer som inte ännu är antagen. Om en motsvarande bestämmelse som bestämmelsen i 11 § FOF kommer att finnas i förordningen om samordningsnummer skulle ikraftträdandet kunna ske i samband med att en motsvarande bestämmelse i förordningen om samordningsnummer träder i kraft den 1 september 2023.

4 Konsekvensanalys

4.1 Syftet med hemställan om förordningsändring

Syftet med den föreslagna ändringen är att möjliggöra för åklagare i egenskap av förundersökningsledare att anlita biträde av SBE vid förundersökning av anmälda brott. Biträde av SBE innebär stora effektivitetsvinster då SBE har spetskompetens och erfarenhet av att arbeta med denna typ av brott och det är brott som begås inom Skatteverkets verksamhet. Det innebär vidare att Skatteverket kan anmäla brott genom det interna digitala systemet RIF. Det är resursbesparande både för anmälände och mottagande myndighet.

Bestämmelsens nuvarande lydelse, där anmälan enbart får göras till Polismyndigheten, medför att brotten i majoriteten av fallen aldrig kommer under åklagares ledning, utan kvarstår med Polismyndigheten som förundersökningsledare. Polismyndigheten har inte möjlighet att anlita SBE som biträde, vilken medför att också verkställandet av förundersökningen görs av Polismyndigheten.

4.2 Alternativa lösningar

En alternativ lösning skulle kunna vara att anse att situationen är sådan att det, när brott anmäls enligt 11 § FOF, finns särskilda skäl enligt 23 kap. 3 § första stycket RB att låta åklagaren överta ledningen av förundersökningen. Som angetts i avsnitt 2.2.1 har det inte i förarbetena närmare angetts vad som utgör särskilda skäl. Det skulle alltså kunna argumenteras för att omständigheten att förundersökningen bör verkställas av SBE utgör skäl för att låta åklagare överta ledningen så att hen sedan kan anlita biträde av SBE med stöd av 2 § lagen om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Det framstår dock inte som ändamålsenligt att ha bestämmelser om att anmälan ska göras till viss myndighet som, om förundersökning inleds, omedelbart ska överlämna ansvaret till en annan myndighet. En sådan ordning framstår som onödigt omständlig och resurskrävande.

Skatteverket har den 20 juni 2022 lämnat in en hemställan till regeringen med förslag bland annat om att åklagare ska få överlämna till Skatteverket att leda förundersökning angående vissa brott om saken är av enkel beskaffenhet.⁵ Folkbokföringsbrott och identitetsrelaterade brott är några brottstyper som enligt hemställan anses särskilt lämpade att förundersökningsledas av SBE. Lösningen kräver ändring i lag. Skatteverket vill dock, oavsett om förslaget i den hemställan genomförs eller inte, ha till stånd en ändring av 11 § FOF. Skatteverket kan under vissa förutsättningar anmäla brott direkt till SBE. Det krävs då att misstanken rör ett brott som inte kan antas leda till en annan påföljd än böter samt där den misstänkte kan antas erkänna gärningen och har fyllt tjugooett år (11 § fjärde stycket FOF). Det ska alltså röra sig om ett brott som kan hanteras utan förundersökning i ett enklare utredningsförfarande enligt 23 kap. 22 § RB. Möjligheten att anmäla direkt till SBE omfattar alltså endast en mindre andel av anmälda brott och kan därför inte användas som en helhetslösning. Vidare finns inte möjlighet att i dessa ärenden använda tvångsmedel, t.ex. hämtning till förhör, vilket är ett hinder i utredningsarbetet. Det har även i praktiken visat sig svårt att tillämpa detta förfarande eftersom det ställer höga krav på anmälaren, bland annat att redan vid anmälningstidpunkten bedöma det subjektiva rekvisitet. Av dessa skäl är anmälan

⁵ Skatteverkets hemställan *Utökade befogenheter för Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet*, dnr 8-1755806.

direkt till SBE inte en lösning som medför att SBE kan utreda brott som ska anmälas enligt 11 § FOF.

4.3 Effekter av utebliven ändring

Skatteverket anser, att den lämpligaste lösningen är det förslag som lämnats i avsnitt 3.3, dvs. att 11 § FOF ändras på så sätt att det även ska vara möjligt att göra anmälan till åklagare. Denna ordning har tidigare varit gällande och fungerat tillfredställande. Den tidigare ordningen omfattade dock endast folkbokföringsbrott. Skatteverket anser att samma fördelar med denna ordning kan göras gällande för de nytillkomna brotten i 11 § andra stycket FOF som för folkbokföringsbrott. Om någon ändring av bestämmelsen inte genomförs kommer SBE inte att kunna anlitas för att utreda brott som anmäls enligt 11 § FOF. Detta skulle riskera flera av de nackdelar som anges i avsnitt 3.2.

4.4 Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget är förenligt med EU-rätten.

4.5 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte innebära några konsekvenser för de allmänna domstolarna, övriga myndigheter eller kommuner och regioner.

Förslaget medför inte några fördelningseffekter och inte heller några effekter för företag, miljön, sysselsättningen, jämställdheten eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.